

22/79

у Ср. Карловцима, 1. маја године 1912.

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАНИ ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Издаје месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 5.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српских пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
XVI.

Пчелари!

Ове године биће конгрес хрв. и срп. пчелара на Сушаку крај Ријеке са излетом у Млетке. Ко жели исказницу за попусну цијену за возњу на железницама и ко хоће из Сушака у Млетке (10 круна и онамо и овамо), а биће и мањих излета у Опатију, Бакар и Црквеницу, нека се обрати на кр. гимназијскога професора и управитеља Евгена Каменара. Конаковање ће се моћи добити за двије круне. Конгрес ће бити почетком јулија, а дан ће се и програм одредити доцније. Ко хоће да походи конгрес, мора се одмах пријавити.

Пчеларски календар.

Мај.

Овај дивни месец, кад цела природа пева, носи нашим пчелама пуна недра и рукаве, различна цвећа, па зато није чудо, што се живот у кошници приближава својему врхунцу. На лета сипа јак мирис, пун мравиње киселине, које је пун ваздух у кошници, па чува кошницу и све шта је у кошници од разних болести.

Радилица је све више, које вредно доносе мед, рђу и воду. Свакога сахата рађају се стотине младих пчела из ћошкатастих ћелица. Трутови, ти весници ројидбе излећу кад сунце најбоље греје, а у матичњацима расту и дозревају младе матице. Све то говори и опомиње пчелара да се ројидба приближава. Зато пчелар мора бити спреман. Све што му за ројидбу треба, мора бити при руци. Тада ће му се посао милити и доспеће и на великом пчелињаку, да све на време уради.

Ко нема времена да по читаве дане и недеље седи крај кошница и пази на природне ројеве, тај ће изројити своје кошнице вештачки. Чекајући на природне ројеве, многи је пчелар покварио себи рачун, зато треба ројити вештачки. Вештачким ројењем можемо више пута ухватити по коју добру пашу, коју би можда изгубили чекајући на природне ројеве, који се више пута скањивају.

Вештачки ројити треба најјача друштва. Слабицу ћемо убити, ако је вештачки изројимо, а рој од ње не ће ваљати. Док у кошници нема трутова и залежених матичњака, не треба кошнице вештачки ројити. Сувише рано вештачки ројити исто је што и кидање зелена воћа с гране.

Ако настане хладно и кишовито време или ако паша пресече, треба кошнице издашно прихрањивати. Јер ако пчелар пусти, да пчеле почну трутовско, па и пчелиње легло избацивати, одгађа се ројидба, а може да се и сасвим нагон за ројидбом, за ту годину угаси.

Претерано ројење убијство је за пчеле и пчелара, зато пчелар мора претераној ројидби на пут стати. Довољно је кад јака кошница да један рој. Слабица све ако и хоће, не сме се ројити.

Познато је, да се пчелари радују ранијим ројевима. Но у крајевима, где има позне паше, могу и каснији ројеви бити корисни.

Стари мед треба полагаано отклапати, да га пчеле измешају са новим медом, па да нам не смета кад будемо мед истресали.

Ко хоће да дође до младога залишнога саћа, нека за време које главне паше, повади из најјачих друштава све саће, па нека пусти, да друштва сама граде саће. Тиме је друштво доведено у стање роја, па ће врло брзо изградити додано му вештачко саће или почетке. Друштвима са старим матицама, треба дати вештачко саће, а друштвима са младим овогодишњим матицама, могу се дати и почетци. Ја нигда не дајем пчелама почетке.

Сад је време за запаћање залишних матица. Сад треба кошнице са матицама, од три године безматичити. Ако би се које друштво усићило, да изведе себи младу матицу, сад му је лако помоћи, јер има матичњака и младих матица на све стране. Кад безматичимо кошнице, не треба све кошнице, које хоћемо да безматичимо, узједанпут обезматичити, него две три најјаче и које нам се најбоље допадају, па кад ове изведу и заклопе матичњаке, треба обезматичити и све остале, па додати свакој по сат са готовим матичњаком.

Ако је наша издашна, имаће у овом месецу и истресаљка посла.

Б. Коларовић.

Еренфелзо о прихрањивању.

(Свршегак).

Чист је мед у свијем случајевима темељ издашном и здравом прихрањивању, али има нешкодљивих ствари, које можемо употријевити за прихрањивање у свако доба, кад невоља заокупи. Ипак нијесам за саме сурогате без мијешања с медом. Шта више није ни сваки мед добар за прихрањивање као што смо напријед видјели и чули за шумски мед и медљику. За прихрањивање је најбољи мед липовац и из цвјетова од различитога воћа, а особито од хелде.

Течан мед за прихрањивање не смије се циједити помоћу ватре, него се мора пустити да се сам ициједи (самоток) и то из самијех заклопљених ћелица, јер само је мед у заклопљенима ћелицама зрио. Сурогате не треба никакве употребљавати за прихрањивање пчела и једино сок од крушака, шљива и грожђа, особито маџт од слаткога вина, али и то све треба мијешати с медом. Ови сурогати могу се употребљавати само у прољеће, љето до септембра, докле су још cadre пчеле инвертирати их у мед. У јесен пак доцкан није их добро употребљавати, јер их пчеле не могу брзо инвертовати у мед и по томе не могу на њима ни презимити добро. Све друге сурогате одбацује Еренфелзо и вели, да су се Рим и Рамдор вјечито борили против куге пчелиње будући су употребљавали којекакве сурогате за прихрањивање пчела.

По Еренфелзу може се додавати меду *вода, вино, млијeko и ма́ст*. Вода се додаје, кад је мед ушећерен. А кад је мед ушећерен, познаје пчелар, кад опази пред кошницом, да пчеле избацују шећерно труње. У том се случају додаје таквој кошници водом врло разблажен мед. Вино је добро додавати меду послје првога излета, јер оно подиже снагу животну у пчели. Служи као медицина од срдобоље и улива храброст против туђица. Кад се прихрањује, долази на литру

меда кашика лијепа бијела вина. За млијeko каже Еренфелзо, да утјече на градњу саћа и на легло. Кад се млијeko дода меду и тијем прихрањује друштво, онда такво дру-

СРБИНЕ!

Не испуштај земље из својих шака, јер је свака грудa, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство.

штво више сагради саћа и већма легло напредује него друштво, које смо прихранили самијем медом. Али ма́ст најбоље замјењује мед а прихрањује снажније него

мед — вели Еренфелзо. Њиме је он прихрањивао ројеве и изројене, слабе маторке. Напошљетку каже Еренфелзо, да сваки пчелар прихрањује своје пчеле својим медом и да га не купује од колачара и да се чува од медова, које доносе са стране.

Метода, како да се прихрањују пчеле, има више. Прихрањује се напољу ван кошнице; прихрањује се у кошници; прихрањује се одозгоре у кошници; прихрањује се одоздо у кошници; прихрањује се медом у саћу; прихрањује се течним медом; прихрањује се увече; прихрањује се дању и у свако вријеме.

Све је ове методе Еренфелзо практично испитао и послје многога искуства дошао је до резултата, који ћемо овдје изложити.

Прихрањивање је пчела због туђица врло опасна операција, и више је штетна, него корисна. Мада је прихрањивање врло потребно, ипак многи пчелари

долазе до тога увјерења, да више не прихрањују својих пчела. Што није ни за што, треба убити, а што се без прихрањивања одржало, треба оставити случају. Докле бисмо дотјерали са пчеларењем, кад бисмо овако радили, видјели бисмо. Без прихрањивања не може се пчеларити с коришћу. Еренфолзо спомиње Лине-буржане и вели за њих да су први пчелари на свијету. Њихова вјештина састоји се у томе, да своје пчеле изроје до Ивања-дне. А темељ је тој вјештини јако прихрањива-

ње напољу. То је код њих могуће, јер су они као у еснафе подијељени и докле један пчелар прихрањује своје пчеле, догле његов су сјед затвори своје пчеле.

СРБИ РОДИТЕЉИ!

Спремајте српску омладину пре свега за све напредне привредне струке. За то смо најспособнији, а колико ваљаш, толико и вредиш. Ту нема, а и не треба ниције и никакве протекције, већ колико си способан, радин, штедљив и мудар, толико си и напредан и срећан. —

Који ваљан Србин жели ма какве даље упуте, нека се обрати на ма коју српску привредну установу или Привредник.

пак у кошници опасно, особито због туђица. Еренфелзо је доскочио томе изумјевши мале сандучке за прихрањивање пчела. Еренфелзове кошнице имају горе отвор с поклопцем. На тај отвор, кад се прихрањује, метне се сандуче с медом у саћу и около отвора залијепи се сандуче блатом и балегом, да не би туђице могле добити прилике кроз какву рупицу да продиру у кошницу. Овом справом пружена нам је прилика, да можемо без икакве опасности прихрањивати своје пчеле и даћу и у свако доба, па и кад је хладно напољу. Али кад год су прилике допуштале прихрањивао је Еренфелзо напољу.

Сандучиће је употребљавао Еренфелзо кад је прихрањивао медом у саћу, а течним медом кад је прихрањивао, имао је справе од стакла, с којима се такође без опасности икакве прихрањивало, јер су одозгоре постављане у кошницу и о којима је само с похвалом говорио Еренфелзо.

Тамо се дакле може прихрањивати напољу, али код нас то не може бити, мада је прихрањивање напољу природније, zgodније, удесније и корисније. Прихрањивање је

Још ћемо укратко казати кад се прихрањују пчеле? Еренфелзо каже да се могу прихрањивати у свако доба, у зиму, прољеће, љето и јесен. У ванредним случајима могу се пчеле и у зиму прихрањивати, али само медом у саћу, које се додаје у сандучићима озгоре на кошнице. У прољеће у марту бива на Еренфелзовим пчелињацама опће прихрањивање т. ј. свака кошница добива одређени оброк меда, растањенога водом. Ако се може пчелар сложити са сусједима, најбоље је прихрањивати напољу. Ако се не може сложити, онда мора истијем медом прихрањивати своје пчеле у кошници. Али сад не ће прихрањивати у сандучићима, него ће прихрањивати у кошници. Кошницу ће обрнути на батак, а уста горе, па ће изручити посласано течан мед између зида од кошнице и саћа и пазиће, да пчеле не убрља медом. Не ће дакле пчелар прихрањивати у сандучићима, него ће на тај начин, јер тијем ће пчеле оживјети, радна ће им се снага подићи уносећи мед у ћелице. Овијем начином прихрањују и ваши стари пчелари, који пчеларе са простим кошницама.

Осим овога опћега прихрањивања бива да се мора по гдјекоја кошница прихрањивати од невоље. Таке кошнице, којима је понестао мед, прихрањивао је Еренфелзо у сандучићима с медом у саћу. Ко нема меда у саћу, тај мора течним медом прихрањивати подмећући судиће с медом под кошницу. То се чини увече. Исти је овај начин прихрањивања и код нас.

У љето се прихрањују маторке, да што прије пусте ројеве. Па кад ројеви изиду, онда се и они прихрањују. Ко са прихрањивањем својих ројева не комрачи, тај ће од њих куд и камо добити више меда, кад удари паша, него од онијех ројева, које није прихрањивао. И у овијем се случајевима прихрањује одоздоле течним медом.

Напошљетку се прихрањују пчеле пред јесен прије него се пренашају кошнице на бољу пашу. Прије него што се кошнице не пренесу на бољу пашу, може паша да је ударила ватраг. Зато треба пчеле прихрањивати, док их не пренесемо на бољу пашу,

да не би ударила друштва натраг. Па тако исто и кад кошнице пренесемо на бољу пашу, мораћемо их прихрањивати, ако се још није цвијет добро развио и не пружа још пчелама нектара. Или ако ударе хладни дани, за све то вријеме мора се прихрањивати, да не би друштва стукнула натраг.

Из свега се овога види да је Еренфелзо био велики пчелар, и да има право о свему овоме, што смо написали о прихрањивању, само треба ово знати и моћи извршавати.

Јован Живановић.

О стресању ројева и поступању са новим ројевима.

Мада се пчелар не мора више мучити, скидајући и стресајући природне ројеве са високих дрвета и других незгодних места, јер може олакшати себи посао, вештачким ројењем и подрезивањем крила матицама, још има много пчелара, који пуштају, да им се кошнице природно роје и да се ројеви хватају где хоће.

И ако је природно ројење лепо уживање за око, стресање и скидање ројева, не само што није никакво уживање, него може да буде права патња, особито ако су око пчелињака висока дрвета и високе зграде.

У својем дворишту и на својој земљи, може пчелар висока дрвета и посећи, али више пута се нају близу пчелињака, суседова дрвета, са којима пчелар не суди. Зато, ма се рој ухватио за највишу грану и на најнезгодније место, пчелар мора бити спреман, да га може скинути.

Да пчелар колико толико олакша себи посао, мора у време ројидбе имати све спремљено, у реду и на својем месту тако, да кад се пусти рој, нема никакве трке и забуне.

Видео сам пчелара, који је онда тражио и лепо кошницу, кад је рој већ висио на грани. Лармао је на жену и децу; узбунио је целу кућу; није шала — треба стрести рој!

Кисело ће бити стресање роја и оном, ко мора да трчи до петог суседа по лестве и не знам куда по мотке, као и оном што из ливада трчи кући по пчеларску капу, да стресе рој. Није чудо, што се таки пчелари ратосиљају и ројева и пчеларења.

У време ројидбе, морају на сваком пчелињаку, око којег су високе зграде и дрвета, наћи се дуже и краће лестве, дуже и краће мотке са кукама и без кука. На оне без кука учврсти се кошница, а са оном што има куку, задрма се грана, да рој падне у подметнуту кошницу. Тешко је набројати све случајеве,

који могу искренути приликом хватања ројева, јер скоро сваки се рој ухвати друкчије. Врло је добро за пчелара, ако се први рој ухвати на згодно место, јер обично се и други ројеви хватају на исто место. Најлакше је рој ухватити, кад се обеси на какву ниску, витку грану или кад падне на земљу. Са витке гране, врло га је лако стрести, а кад падне на земљу, довољно га је поклопити кошницом. Кад би се сви ројеви тако хватали, било би уживање сместити их у кошнице; али ројеви знају и да крваво нападе пчелара, особито почетника.

Рој уме да се увуче у трње у живицу, гомилу дрва, међу камење, у гомилу цигаља, у сношје и т. д. Рој се више пута ухвати за дебло дрвета, у рашље, у рупу. Има случајева, кад се рој увукао у димњак, у празно буре, у олук, под мост. У свима тима случајевима, мора се пчелар довијати и радити онако, како мисли да ће најлакше рој ухватити.

Ако се рој ухвати на какву грану, на зид, ступ или иначе гдегод високо, где би било тешко и опасно до њега доћи, треба лаку кошницу од рогоза или круте хартије наднети над рој тако, да ивица кошнице додирује рој са горње стране. Тако ће се рој сам попети у наднесену кошницу. Још пре ће рој у кошницу ући, ако у њу метнемо сат са незаклоњеним леглом. Боље је кад је легло из исте кошнице, из које је и рој, него кад је из друге кошнице. Може се и сам сат са леглом, без кошнице, примаћи или баш и наслонити на рој, па ће се за кратко време сав рој ухватити на сат.

Будући је тешко јако дугу мотку усправити, кад јој је на врху кошница или макар и сат са леглом, а још теже је јако дугачку мотку лагано и мирно пустити, кад је рој у кошници или на сату, па да рој не спадне на земљу, зато је добро, да на врху таге јако дугачке мотке има чекрк. Кад се мотка исправи, по чекрку, на јаком канапу узвуче се кошница или сат над рој, а кад се рој ухвати на сат или кад уђе у кошницу, лагано се опет на канапу спусти са усправљене мотке.

Ако се рој дуго скањује да уђе или боље рећи, да се попне у наднесену кошницу, треба на другу мотку жицом привезати запаљену гљиву, па је подметнути под рој. Дим ће брзо отерати пчеле горе у кошницу. Димом се мора пчелар помоћи и кад се рој саспе у какву рупу, међу пањеве, камење и т. сл. На таким местима, осећа се рој као да је у кошници, па не ће да изиде без дима, или док се не истера уштрцавањем воде у којој има мало карбола и т. сл. Видео сам рој, који је остао у гомили старих пањева и тамо изградио доста велико саће.

Ако се који рој ухвати на незгодно место, тада то место треба попрскати карболом, петролеумом или натрти пеленом, аптом и т. сл. да се и други ројеви не би хватали на то незгодно место.

Има случајева, кад се рој мора и спајати, шчистити у кошницу, а то бива, кад се рој прилепи на ограду, зид, дебло.

и т. д. Почетник не воли тај посао, јер се тада пчеле раздраже. У већини таквих случајева може се помоћи, као што већ рекох, кад се рој поклопи кошницом или кад се наднесе над њега кошница, па се димом нагоне пчеле, да уђу у њу.

Кад рој стресемо у кошницу, треба га оставити на месту где смо га стресли, док се не смири. Ако сунце јако жеже треба кошницу заклонити чиме од сунца. Првенац или боље рећи рој са старом матицом, треба одмах однети на његово место у пчелињак, а ројеве са младим матицама многи остављају цео дан на оном месту, где су стресени зато, да се млада матица не би изгубила, ако би одмах излетела на спаривање.

Ако хоћемо, да рој из плетаре сместимо у ђерзонку, треба то урадити онога истога дана у вече, кад смо рој добили. Разуме се, да у оквирима мора бити учвршћено вештачко саће, а добро је ако пчелар има да дода роју одмах и који готов сат. То је добро особито ако је паша бујна. Ројевима са старим матицама, не треба никад давати почетке. Ко нема толико вештачкога саћа, да га може давати свима ројевима, нека готово и вештачко саће чува за првенце, а ројевима са младим матицама, нека додаје почетке, јер они не граде одмах трутовскога саћа, као првенци.

Слабе ројеве треба спојити увек по два три заједно, јер слаби ројеви, особито са младим матицама не вреде скоро ништа. Ројеве са старим матицама треба спајати заједно, а ројеве са младим матицама опет заједно. Онај исти дан увече кад смо ројеве добили, треба прво стрести један рој на чисту земљу, па близу њега метнути кошницу, под коју смо подметнули какво дрвце или камичак, да пчеле лакше у кошницу улазе, па кад се пчеле упуте у кошницу, треба и други рој сасвим поред њега стрести, али његову кошницу даље однети. Тако ће оба роја лепо и мирно ући у једну кошницу. Ако су ројеви јако слаби, можемо тако и по три роја спојити уједно.

Ко не ће да му се кошница, која је пустила првенац, и даље роји, нека је уклони са њена места, па на њено место нека метне њен рој. Тако ће рој ојачати, а маторка ће изгубити вољу да се даље роји. Кад са маторком то урадимо, треба је за који дан појити, док не добије лет.

Позне ројеве треба враћати маторкама, или им помоћи додавањем готовог изграђеног саћа па и прихрањивањем. Само тамо, где има добре паше од старачца, јесење хељде и т. д. могу и позни ројеви зарадити себи добру зимницу.

На стресене ројеве треба пазити особито за првих дана. Многи пчелар мисли, да је све урадио што треба, кад је рој сместио у кошницу, па се о роју више не брине. Обично ти пчелари суде овако: ако буде година добра, рој ће и сам напредовати, а ако буде година слаба, шта може пчелар роју помоћи. Тако обично мисле и раде пчелари, који пчеларе са кошницама са непокретним саћем. Али има их много, који пчеларе

и са Ђерзонкама, па о ројевима исто тако мало воде бригу, као и пчелари старога кова са плетарама. Разуме се да таким пчеларима много пута не ће ројеви зарадити ни толико, да могу презимити.

И у најбољој години, мора пчелар водити рачун о смештеним ројевима, а у слабој години још више ако хоће, да му рој буде ако ништа друго а оно барем добар пресед.

Пчелари дају новом роју или почетке, или вештачко саће, или готово израђено саће. Питање је, шта је од овога најбоље? Они пчелари, који се држе правила: „рој треба да гради“, дају ројевима почетке. Други дају ројевима оквире испуњене вештачким саћем, и видим да их има, који дају ројевима и готово израђено пчелиње саће. Сваки од тих пчелара зна да каже, зашто тако ради.

За време мојега пчеларења, покушавао сам да дајем ројевима, један пут почетке, други пут вештачко саће а каткад и готово саће. Као што видите, нисам само још покушао, да стресам рој на сасвим празне оквире, дакле и без почетака, као што ми се хвалио један пчелар, да тако ради. Кад сам га запитао: како вади мед из таких кошница, кад не меће у оквире ни почетке? Одговорио ми је: „па лепо. У јесен из половине кошнице саће с медом исечем и измуљам, а оно друго оставим пчелама. Мени не треба ни вештачкога саћа, ни истресајке.“ Кад сам га запитао: па шта ће Вам и кошница са оквирима, кад тако можете и са плетарама пчеларити? Одговорио је: „волим да рационално пчеларим. Плетаре су, изашле из моде.“ Ето видите, и таких има пчелара! Но да пређем на ствар.

Првих година мојега пчеларења и ја сам истресао ројеве на почетке, па после сам им додавао вештачко саће. Али са тим послом нисам био задовољан, јер на доданим почецима, пчеле су после кратког времена правиле трутовско саће. Редак је био оквир, који је био сав испуњен пчелињим саћем. У сваком је скоро било мање или веће парче трутовскога саћа, а било их је скоро који су с краја на крај били испуњени трутовским саћем. Ако сам мало закаснио са прегледањем, нашао сам по неколико трутовских сатова пуних трутовскога легла, које је разуме се трошило силан мед. Како је пчелару кад наиђе на тако саће, познато је свакоме, ко је са таким саћем имао посла. Разуме се да ми је тај посао брзо досадио, те сам све почетке са мојега пчелињака избацио, па додавао пчелама читаво вештачко саће. Десетак година нема више почетака на мојем пчелињаку, нити их ројевима додајем, него им дајем цело вештачко саће. Мени се није нигда догодило, да се вештачки сат под ројем одвалио, као што неки вишу. Зато могу препоручити, да се ројевима одмах додаје вештачко саће а не почеци. Тако се даје роју прилика да гради и да издовољи свој природни нагон, а пчелар добива лепо и правилно пчелиње саће.

Да вештачко саће буде лепо и брзо израђено, треба роју

дати онолико вешт. саћа, колико пчеле могу покрити. Вештачко саће, које рој није покрио, треба повадити, јер што је кошница већма стешњена, тиме је у њој топлије, па пчеле брже луче восак и граде саће. Вешт. сат треба додати на крају плодишта и пазити да је мед у суседном саћу, између којих се вешт. сат додаје покривен што га обично има увек над леглом.

У време добре паше градња саћа иде врло брзо. Кад рој и последњи вештачки сат изгради, треба му по један а највише два вештачка сата додавати.

Питање је, да ли је добро роју давати и готово изграђено саће? Пчелари се у томе не слажу. Некоји говоре да је то добро, а некоји су против тога. Не ћу се овом приликом упуштати, да износим шта се све за и против додавања готовог саћа ројевима писало и пише, него ћу изнети, до чега сам праксом дошао. Ја сам се уверио, да је ројевима, не само кад је паша слаба него и кад је врло бујна добро додавати поред вештачког јоп и готовога израђеног саћа, јер тако дође пчелар пре до меда, него кад даје само вештачко саће. То ће најбоље потврдити овај пример из моје пчеларске праксе. Пре више година, имао сам врло добру пролетњу пашу од багрена и еспарзета (турска делина), који су почели заједно цветати, само еспарзет цвета много дуже него багрена. У почетку сам ројевима давао само вештачко саће. Кад ми је почело вештачко саћа нестајати, давао сам ројевима полак вештачкога полак готовога саћа, а кад ми је вештачко саћа скоро сасвим nestало, стресао сам неколико ројева на само готово пчелиње саће, тек сам им давао по један вештачки сат, да могу нешто градити.

Па шта мислите, од којих сам ројева добио највише меда? Од оних, које сам стресао на изграђено саће. Из тих ројева сам, док је цветао еспарзет, истресао мед сваких 8 дана. Међутим из ројева, које сам стресао на само вештачко саће, нисам истресао мед ни једанпут. Били су јако добри, али није било меда ни за мене. Али зато су ти ројеви на вештачком саћу, били много јачи него они на готовом саћу. Изгледа ми да би ројеви на готовом саћу јако ослабили, да је бујна паша дуже потрајала. Држим да је то зато, што су ти ројеви на готову саћу, имајући одмах места где да уносе мед, закрчили све ћелице медом, надвладале су дакле матицу, па ова није имала довољно места где да леже, а пчеле су за то време на бујној паши гинуле. Зато су те кошнице имале мало легла и биле слабе друштвом. Они пак ројеви, који су добили вештачко саће, имали су јако раширено легло, јер као што је познато, матица носи јаја на вештачком саћу, и пре него што су ћелице сасвим изграђене. У овом случају је матица уграбила прилику па је надјачала пчеле. Зато су ови ројеви били друштвом јачи, али су зато имали мање меда. Но ја се нисам кајао, што су ми она друштва, од којих сам добио доста меда, снагом мало заостала, јер сам их брзо појачаване и подигао на снагу.

Из овога се види, како је тешко у пчеларењу утврдити правила, која би вредила увек и за све случајеве, него се пчелар мора довијати и правила мењати па и сам их стварати према приликама своје паше и конетрукцији своје кошнице.

Као што видите, до овога искуства дошао сам случајно зато, што ми је нестало вештачког саћа. Да сам га имао задоста, ја бих свима ројевима давао само вештачко саће, као што сам почео, па не бих имао прилике, да видим разлику између оних ројева који су добили само вештачко саће и оних, које сам стресао на готово залишно саће.

Кад је средња паша и кад ројеви падну на време, треба их пустити, да се развијају на вештачком саћу. Али ако хоћемо позне ројеве да оставимо и да се што пре спреме за зиму, треба им давати готово израђено саће.

Кад је паша бујна, није рђаво давати ројевима поред вештачког саћа и један два готова израђена сата. Било је случајева, кад сам за дан два нашао то готово саће пуно меда, а тога нема у ројева, којима је дано само вештачко саће.

У случају рђава времена, треба нове ројеве, које смо тих дана добили прихрањивати, али не одмах први други дан. И три четири дана а можда и дуже могу ројеви живети о оном меду, што су га из маторке на пут понели. Дакле тек трећи четврти дан нужно је рој прихрањивати, ако му кишовито и хладно време не би допустило, да излеће на пашу.

Роју са младом, неоплођеном матицом, добро је одмах додати сат са јајима и младим леглом. Тада не ће рој оставити кошнице баш ако му матица на спаривању и пропадне. Али новом роју не треба одмах дати сат меда нити заклопљена легла.

У почетку треба надгледати како рој гради; да није који сат отпао; да није који сат укрштен; да ли је даска примакнута уз последњи оквир, да не воде саће на заклопцу изван оквира и т. д.

Касније опет треба погледати, јесу ли ројеви све саће изградили, па ако треба, да им се дода ново саће, да не би дангубили и да их не би изазвали да се паројче.

Ако ројеви до јесени не нараде колико им за зиму треба, мора им се додати који сат са заклопљеним медом или се морају спојити. И из плетатара се може саће урезивати у оквиру, у накрст привезати памуком па додавати ђерзункама, које не мају доста меда.

Ђ. Коларовић.

Припомоћ

су дали „Српској Пчеларској Задрузи“ за 1912. годину г. Војћех Новотни из Прага почасни члан „Српске пчеларске задруге“ 100 К, „Румска Штедионица“ 50 К, „Српска Штедионица у Руми“ 50 К и Српска Привредна Банка у Руми“ 30 К. Управа „Српске Пчеларске Задруге“ најтоплије благодари прилагачима.

— **Практично пчеларство за потребу почетника.** (Наставак.)
Сад имамо још да кажемо какве су техничке ријечи пчеларске у тој књизи?

У тој су књизи пчеларске техничке ријечи онаке, каке нијесу познате српским пчеларима и по језику г. Гавриловића судећи изгледа да г. Гавриловић није ни пчелар. Срби имају своје народне техничке пчеларске ријечи и ја сам те ријечи прије тридесет и њеколико година изнио на свијет. Г. Гавриловићу те ријечи нијесу познате, него узима њемачке у пријеводу српском.

Одмах на првој страни своје књиге каже г. Гавриловић ово: „*Пчела* то је збирно име за целу породицу или друштво, смештено у једном дому или стању, кошници. Њу ћемо звати и *пресада*. Пчела се мора схватити као једно живо тело, какво је и сваки други једноставни живи створ вишега развића, рецимо човек, склопљен из разних појединих удова и делова *уједно*, као *једна целина*, *једна јединка*. Пчела је пак такво једно живо тело (организам)“.

Овако схваћају друштво пчелање младопчелари, којима је на челу Герстунго. И ја сам се био прије дванаест година занио за овако схваћање друштва пчелинега. Али сам брзо дошао к себи и до увјерења да је све што учи Герстунго, проста појезија као н. п. његов Futtersaftstrom.

Особито младопчелари зову друштво пчелиње, које српски пчелари називају *народом* или *марвом* или стадом, der Bien, хотјевши тијем означити, да је друштво пчелиње организам. Будући дакле Нијемци називају друштво пчелиње der Bien, то је мислио г. Гавриловић, да треба и он у српски језик да унесе тако што, те је по њемачком der Bien назвао друштво пчелиње *Пчела*, коју ријеч увијек великим словом пише. На ово се можемо само насмијати. Српски народ има пчеларских техничких ријечи, за које би нам могли позавидјети Нијемци. Књижевници њемачки граде сами техничке ријечи пчеларске, а Срби имају народне техничке ријечи пчеларске. Испоредимо њемачко die Bienenkönigin, der Weisel са српском ријечју *матичом*, па се запитајмо, ко је боље схватио ову животињцицу, која је једина мајка у друштву пчелињем, да ли Нијемци или ми Срби. Нијемци зову друштво пчелиње der Bien, а ми Срби зовемо га народом. Ко је боље схватио друштво пчелиње, да ли Нијемци, књижевници са својим der Bien, под којом ријечју разумијевају већином, да је друштво пчелиње организам или ми Срби, који друштво пчелиње зовемо *народом*? Каква наука каже о овоме? Да ли се у науци признаје der Bien (организам) или народ (држава)? Научници зоолози говоре увијек о Bienenstaat-у и о Insektenstaat-има, а никад о организмима. Пчела има сва обилежја, која има организам. А што говоре младопчелари да пчела не може живјети сама за себе, него само у заједници, на то кажу старопчелари: Баш то је главно обилежје државе, да индивидуи једно без другога не могу

живјети, да је упућен један на другога, јер иначе би била поједина пчела бијолошки тако исто као и коњ или пас и онда се не би могло говорити о држави пчелињој, јер се поједине пчеле не би разликовале у својим животним функцијама од животиња као што је коњ, пас и т. д. јер свака пчела носи на себи обиљежја, која захтијева појам организма, што код Герстунгова Bien-а није случај.

Јасан је доказ, да друштво пчелиње није организам, што га старопчелари навађају, овај: Данас пчелар може начинити рој овако: Узеће матицу из једне кошнице, па ће је метнути у празну кошницу. У ту празну кошницу метнуће из друге кошнице гомилу пчела, а из треће узеће меда, а из четврте узеће уљева, па ће све то метнути у празну кошницу и тако ће добити рој нов, нову државу пчелињу, коју смо начинили из четири роја, из четири кошнице, из четири државе пчелиње. Да је друштво пчелиње организам, не би се могло из дијелова од четири друштва начинити једно ново, као што се не може начинити коњ, кад бисмо узели главу од једнога коња, труп од другога, ноге од трећега, па све саставили уједно. Ово је јасан доказ, да друштво пчелиње није организам.

Да би Герстунго показао још боље, да је друштво пчелиње организам, изумио је Futtersaftstrom, а то ће рећи да млијеч тече кроз цијело друштво, кроз све пчеле т. ј. најстарија пчела даје млијеч млађој пчели, која узима од млијеча оно што њој треба, а што јој не треба оно даје опет млађој пчели од себе, а сва опет другој, а друга трећој, тако да најмлађа добива саму бјеланчевину, којом те најмлађе пчеле хране матицу. Даље каже Герстунго, да свака пчела храни онога црва, који одговара њену добу. На све ово, како учи Герстунго, питају старопчелари: Откуда то зна Герстунго? Тијем је сва зграда младопчеларска порушена. У природним наукама не може се ништа напамет говорити. Природне науке траже доказа. Герстунго пак не доказује, дакле су се младопчелари — као што каже један старопчелар — одушевљавали за њеку ствар, која не екзистира. По Шенфелду младопчелару млијеч стварају пчеле у желуцу, а Лајкарто и Шименц кажу, да се млијеч ствара у жлијезди у глави. Ја сам прије на једном мјесту у „Срп. Пчелару“ показао да имају право Лајкарто и Шименц. И тијем Futtersaftstrom пропада, јер се млијеч не ствара у желуцу како уче младопчелари, него у жлијезди у глави пчелињој.

Из овога се свега види, да је г. Гавриловић на рђаву путу јер уноси њешто, што није за почетнике и што није на истини основано.

Чудимо се, да г. Гавриловићу der Bien значи *Пчела*, а још нам је чудније да му *пријесада* значи то исто т. ј. друштво пчелиње, а сви српски народни пчелари кажу да *пријесада* значи друштво пчелиње или кошницу, која је остављена у јесен за приплодак, за запатак. Нека отвори и Вуков Српски ријечник, па ће се увјерити шта значи *пријесада*. Значење једној ријечи, која живи у цароду, не смије нико извртати.

Г. Гавриловић каже за матицу, да је „једина потпуно развијена женка“. Није истина, да је матица *потпуно развијена женка*.

Њој су само гениталија потпуно развијена, а органи за прихрањивање нијесу развијени. У пчеле су пак органи за прихрањивање развијени, а гениталија су јој закржљавила.

Не зове се *радница* die Arbeitsbiene, него *радилица*. Ено! је и у Вукову „Срп. рјечнику.“

Гавриловић зове нимфу *лутком*, die Bienenzelle зове народ *чахурица*, па онда ће бити боља ријеч *чахурак* него *лутка*.

За *млијеч* каже г. Гавр. „да је најодабранија и најукуснија млечна коштао, справљена из најукуснијег медљаног сока“. Откуд зна г. Г. да мора бити млијеч „справљен из најукуснијег медљаног сока“? Је ли коштао г. Г. тај најукуснији медљани сок?

Безматак код г. Гавриловића је *безматка*.

Hochzeitsausflug је код г. Гавриловића „*свадебни излет*“. Без сватова не може бити ништа. Само не знам има ли ту и фифера. Ја знам да матица излијеће на спаривање. Шта ће нам њемачко Hochzeitsausflug. За трутове каже г. Гавриловић, да „можда загревају легло у гвезду кошнице . . . они су дембели и готовани, које оптужујемо да сладе и кркају мед: шетају се, облећу и зунзарају око кошнице на голпој сунчаној пригревници, колико тек да опруже ноге и крила, да добију бољи апегит (прохтев) . . . за њега“.

Трутови су у друштву пчелињем тако исто важни чланови као и матица или пчела. Као што без матице не може бити друштва, тако исто и без њих не може бити ни матице ни пчела. Нијесу они дембели и готовани. Не загријевају они легла. Његов је једини посао да оплоде матицу, а то је тако важан посао, да без тога не може бити друштва. Трут је тако важан чинилац у друштву пчелињем као и матица и смијешно је читати у пчеларској књизи о великом апетиту трутовском.

Јован Живановић.

(Свршиће се.)

Пабирци.*)

— **Dr. Масен држаће бактеријолошке курсове о инфекцијозним болестима пчелињим у царском бијолошком заводу у Берлин-Далему.** Медиционари, марвени љекари, учитељи и други могу слушати предавања, али сваки мора имати свој микроскоп. Једна фирма даваће микроскопе за пет круна само за употребу, док курсови трају. А курсова преко љета биће више.

— **У једној фунти пчела има најмање 4141 пчела, највише 5669 пчела, а одсејком 4900 пчела.** Једна је пчела тешка $\frac{1}{10}$ грама а рој од четири фунте има 20.000. пчела. Једна пчела донесе нектара $\frac{1}{40}$ од грама а четрдесет пчела донесу 1 грам, а 20.000 једну фунту.

— **Француски ратари лијече шап медом, којем додају тамњана** прокуханог у води. Тијем добро натру марвинчету уста, језик и

*) Под знаком — сабира пабирке уредник „Срп. Пчелара“ а под знаком × Сима Жигић.

ноге око папака и за неколико је дана говече излечено. Особито утјече тамњан као средство, које дезинфикује.

— **Нове српске земљорадничке Задруге основане у Горњем Храстовцу** (загребачка жупанија) у **Утињи** (модрушкорвјечка жупанија) у **Турији** (бачкободрошка жупанија) и у **Свиници** (загребачка жупанија).

× **Над њекога пчела убоде, то пре свега треба жаоку извадити.** Али како ћемо жаоку извадити, до тога стоји много да бол и оток мањи буде. Жаоку не треба са два прста водити него је треба само са једним прстом односно ноктом извадити. На крају жаске је бешчица, у којој има још отрова. Ако ли са два прста вадимо жаоку, онда тим баш стиснемо ону бешчицу и сав се отров саспе у раницу, што није случај, кад се жаока једним прстом односно једним ноктом вади. Раницу не треба ноктом грепсти и свакако треба нокте очистити бар онда, кад хоћемо да радимо око пчела.

× **Неочишћено саће не треба сумпорисати.** Над се мед из оквира истресе треба истресене оквири метнути у кошницу да их пчеле излижу и онда се могу оквири сумпорисати. Ако неолизоване оквири сумпорисамо, то ће засетали мед увући у себе сумпорну киселину. Кад се у пролеће оваки неолизоване оквири додају кошници, пчеле ће такве оквири врло радо примити и оно мало меда употребити за легло. Храна од тако сумпорисаног меда није добра. Најбоље је неоливано саће оставити у какве новине и ковцем попреко добро новине привезати.

ОГЛАС.

Управа »Српске Пчеларске Задруге« бринуће се и у овој години, да чланови могу добити правог вештачког саћа и да мед што боље продаду. Обраћати се треба непосредно на управу »Српске Пчеларске Задруге« у Руму.

1—6

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. год. треба се обраћати на „Српску Пчеларску Задругу“ у Руми. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шиљати на Уредништво „Српскога Пчелара“ у Карловце.

Власник и издавалац Српска Пчеларска Задруга у Руми.